

نقش انگیزشی محتوا در گسترش و بهبود آموزش زبان فارسی و راهکارهای آن

زینب عرب نژاد^۱

چکیده

در جهان پر رقابت امروز زبان‌های بیشتری تلاش می‌کنند تا به امپریالیسم زبان انگلیسی پایان دهند و می‌کوشند تا زبان بومی خود را به عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های هویت ملی ترویج دهند. زبان از مهم‌ترین عناصر فرهنگ ملی است و ارتباط میان فرهنگ و زبان همواره محل بحث بوده است اینکه آیا زبان بازتاب فرهنگ است و یا زبان فرهنگ را می‌سازد نشان از اهمیت و رابطه میان این دو مولفه دارد. اگر به انتشار فرهنگ ایرانی اهتمام داریم باید بحث آموزش زبان فارسی را به صورت جدی دنبال کنیم اما در وهله نخست باید مخاطبان را برای یادگیری این زبان ترغیب کنیم. زبان فارسی به عنوان یکی از شاخص‌های هویت فرهنگی ایرانیان از جایگاه ممتازی در منطقه برخوردار است. در رقابت میان زبان‌ها برای جذب فراگیران بیشتر، بحث نخست انگیزه مند کردن علاقه‌مندان به فراگیری زبان فارسی است. به عبارتی چرا باید فارسی یاد بگیرند. این بخش در واقع بعد تبلیغاتی برای جذب زبان آموز بیشتر است. انگیزش (noitavitom) در یادگیری زبان در تمام فرایند آموزش نقش موثری ایفا می‌کند. از گام نخست برای جذب مخاطب و تا روش تدریس، محتوا، ارزشیابی و غیره. اما در گام نخست بایستی مولفه انگیزش در جذب مخاطبان یادگیری زبان فارسی را جدی بگیریم. نیاز سنجی آنها و تعیین اهدافشان برای یادگیری فارسی کمک می‌کند تا تولید محتوا جهت‌دار و مناسب با ذائقه مخاطب شکل بگیرد. یکی از چالش‌های آزفا تولید محتوا مطابق با استانداردهای آموزش زبان دوم است. تولید محتوای جذاب مناسب با نیاز فراگیران، استفاده از ظرفیت‌های آموزش الکترونیک، بهره‌مندی از پتانسیل ادبیات فارسی؛ راهکارهای عملیاتی مانند استفاده از آموزش و پرورش برای ارتقای آموزش فارسی، همگی از روش‌هایی است که برای گسترش بیشتر زبان فارسی در این مقاله بحث خواهند شد.

کلید واژه‌ها:

آزفا، زبان فارسی، انگیزش، محتوای درسی.

۱. دکتری زبان و ادبیات فارسی، پژوهشگر.

مقدمه

امروزه بحث از اثرگذاری و اثرگیری فرهنگی و حتی امپریالیسم زبانی و فرهنگی به یکی از بحث‌های کلان در حوزه سیاست‌های اجتماعی و مناسبات قدرت تبدیل شده است. زبان یکی از مهم‌ترین عناصر فرهنگی است و چنان در قالب بخشی به شمایل فرهنگی اهمیت دارد که همواره نقش آن در شکل دادن به فرهنگ یا تاثیر فرهنگ بر زبان مورد مناقشه بوده است پس بسیار بدیهی است که در قالب زبان، فرهنگ نیز انتقال می‌یابد. (Chakir, ۲۰۰۶)

چهل دهه پس از انقلاب اسلامی و تلاش برای صدور آرمان‌ها و ارزش‌های آن به سایر نقاط جهان و با اذعان به اهمیت این تلاش‌ها ضروری است که با بازنگری در روش‌های فرهنگی برای نیل به این مقصد از سرمایه عظیم زبان فارسی بهره بیشتری ببریم. آشنایی با فرهنگ ایرانی اسلامی و ارزش‌های انقلابی بیش از آنکه از طریق دستگاه‌های تبلیغاتی مستقیم به انجام برسد می‌تواند به شکلی کاملاً غیرمستقیم و به مراتب تاثیرگذارتر، از راه زبان فارسی ممکن شود. زبان فارسی با برخی از زبان‌ها مشابهت‌هایی در حوزه واژگان و الفبا دارد؛ با بسیاری از زبان‌های اروپایی هم خانواده است و با برخی از زبان‌های شرقی که علاقه‌مندان به زبان فارسی هم در میان متکلمان این زبان‌ها فراوان است تشابهات زیاد دارد؛ زبان‌هایی مثل اردو و عربی. زبان فارسی امروزه به عنوان زبان سوم و یا چهارم و بیش از آن فراگرفته می‌شود و عموماً فراگیرندگان آن به سبب علقه‌های مذهبی، فرهنگی و مانند این، اقدام به یادگیری آن می‌کنند.

در جهانی که مناسبات قدرت توأم با اقتدار فرهنگی است نمی‌توان نسبت به نقش زبان و فرهنگ در افزایش قدرت سیاسی بی‌توجه بود. کشورهایی چون چین که در سال‌های اخیر با رشد روز افزون و جهش بی‌سابقه اقتصادی روبه رو بوده‌اند بر گسترش زبان چینی و افزایش گویندگان آن در خارج از مرزهای چین اهتمام فراوان دارند. بنیاد کنفوسیوس با فراهم آوردن تسهیلات بسیار، فراگیران را به یادگیری زبان چینی ترغیب می‌کند و در بسیاری از مدارس خارجی، زبان چینی به عنوان زبان دوم به دانش آموزان ارائه می‌شود.

بنیادهایی مانند کنفوسیوس در چین و سروانتس در اسپانیا با ارائه تسهیلات فراوان سعی در افزایش اقتدار فرهنگی این کشورها دارند. بدیهی است که

قدرت فرهنگی که بخش عمده آن در گرو قدرت زبان است با تقویت جایگاه زبانی روی می‌دهد.

از آنجا که زبان فارسی در مقایسه با زبان‌هایی چون انگلیسی، فرانسه، آلمانی ... از لحاظ تعداد متقاضیان برای فراگیری از جایگاه پایین‌تری برخوردار است بایستی راهکارهایی برای بهبود آن یافت. نخستین مسئله نیز انگیزه‌مند کردن فراگیران به یادگیری زبان فارسی است. بحث از انگیزش یکی از مهم‌ترین چالش‌های روان‌شناسان رفتارگرا بوده است که بر تشویق و تنبیه به عنوان ابزارهای حفظ و کنترل انگیزه تاکید داشته‌اند. البته متخصصان میان انگیزش و انگیزه تفاوت قائل می‌شوند و انگیزه را چرایی و محرک رفتار می‌دانند در حالیکه «انگیزش یک فرایند زنجیرهای است که بر اثر نیاز کمبود و محرومیت به وجود می‌آید سپس خواست را به وجود می‌آورد و نهایت کنش برای نیل به خواست و در نهایت نیل به هدف». (احمدی و همکاران ۱۳۹۳: ۱۱۹ به نقل از جوادین ۱۳۸۶)

در این پژوهش منظور ما هم علاقه‌مند کردن مخاطب به زبان فارسی (انگیزه) و هم حفظ آن در طی فرایند آموزش است (انگیزش). به عبارتی مبنای ما این تعریف است که: «انگیزش عبارتست از آغازگیری، جهت‌گیری شدت و تداوم رفتار». (شریفی ۱۳۸۵ به نقل از گین ۱۹۹۴).

پیشینه تحقیق

توجه به مسئله انگیزش و نقش آن در یادگیری بسیار مورد توجه روان‌شناسان رفتارگرا بوده است. این مسئله و اهمیت آن در یادگیری، همواره مورد توجه متخصصان زبان نیز بوده است. مدل‌های مختلف انگیزش مانند گاردنر و دورنیه و پژوهش‌های بسیار برای تعیین مولفه‌های انگیزش گواه اهمیت این مولفه در مسیر یادگیری زبان است.

راهکارها

زنده کردن مرزهای گسترده زبان در دنیای رقابتی، به پژوهش هدفمند و دغدغه‌مندی فرهنگی نیاز دارد؛ اگرچه دستیابی به این هدف شاید رویایی دور و دراز بنماید اما با اراده و عزمی جزم برای تاثیرگذاری و بده بستان‌های فرهنگی

بی شک قابل تحقق است (مسیری که کشورهایمانند چین و اسپانیا در حال پیمودن آن هستند). از این رو راهکارهای زیر به منظور تاثیرگذاری بیشتر آموزش فارسی - که همگی در گرو پژوهش، تالیف محتوا و فراهم آوردن زیرساخت‌های آموزشی است - ارائه می‌شود.

آموزش زبان فارسی بر اساس اهداف خاص (PSP)

یکی از زمینه‌های مطالعاتی در آموزش زبان انگلیسی تحت عنوان «انگلیسی برای اهداف خاص ۲» مورد بحث قرار می‌گیرد. این واحد مطالعاتی در پی این است که با طبقه‌بندی اهداف فراگیران به محتواهایی مناسب با نیاز هدف آنها از یادگیری زبان انگلیسی بپردازد.

لزوم نیازسنجی و بررسی‌های میدانی برای مشخص شدن «اهداف یادگیری زبان فارسی ۳» و تالیف محتواهایی بر اساس این اهداف یکی از ضرورت‌های آموزش زبان فارسی است؛ زیرا بر اساس نظریه انگیزشی «دست یابی» ۴ رسیدن به هدف مورد نظر در یادگیری احساس پیروزی و تمایل به ادامه دادن مسیر را در فرد زنده نگه می‌دارد. (Williams, ۱۱۳)

دسته‌بندی مخاطبان بر اساس پیشینه زبانی و فرهنگی آنها و تنوع محتواها متناسب با این پیشینه مسئله‌ای است که به این احساس کفایت و پیروزی کمک شایانی می‌کند. برای مثال کشورهای اردو زبان و یا عرب زبان (که به یادگیری فارسی علاقه ویژه‌ای دارند) مشترکات فرهنگی و زبانی زیادی با ما دارند اما هرچه به سمت اروپا و آسیای شرقی می‌رویم از این اشتراکات کاسته می‌شود و نیاز است تا محتواهایی با توجه به سابقه و مشترکات مخاطبان تالیف شود.

توجه به ابعاد اجتماعی آموزش زبان فارسی در انگیزه‌مند سازی

یادگیری زبان از سایر مقولات یادگیری متفاوت است و بالذات یک مقوله اجتماعی است و به نظر جامعه سخنوران آن زبان نسبت به سطح زبان فراگیرنده ارتباط دارد.

توجه کمتر به ابعاد اجتماعی و کارکرد تعاملی زبان فارسی در محتواها سبب

۲. English For Special Purposes

۳. (Persian For special Purposes)

۴. achievement

می‌شود دانشجویان دچار اشکال در ارتباط شوند (برای مثال عدم آگاهی آنها از ابعاد جنسیتی زبان فارسی و اینکه برخی از واژگان در فارسی بیشتر توسط جنس زن و برخی دیگر توسط مردان استفاده می‌شود). بر اساس مدل اجتماعی-آموزشی زبان یکی از راهکارهای انگیزه‌مند کردن فراگیران زبان توجه به ابعاد فرهنگی و اجتماعی یادگیری است.

یکی از الگوهای مهم برای افزایش انگیزه در زبان آموزان الگوی کلر است. کلر در این الگو برای افزایش انگیزه در زبان آموز بر استفاده از روش‌های بدیع و بر چهار مولفه توجه، ارتباط، اطمینان و رضایت برای رسیدن به اهداف آموزشی تاکید می‌کند.

او از روش‌هایی چون متعجب ساختن، پرسش‌های چالش‌انگیز، استفاده از داستان و بیوگرافی و ایجاد تعارض با تجربیات قبلی برای انگیزه‌مند کردن زبان‌آموز نام می‌برد. (Keller, 2006)

تولید محتوا و استفاده از ابزار ترجمه

بدون شک تولید محتواهایی با معیارها و استانداردهای رشته آموزش زبان یکی از اساسی‌ترین نیازهای گسترش زبان فارسی است. اما می‌توان از ترجمه نیز در تولید محتوای بهره‌برد. مانند بسیاری از کشورهای پیشرو در ادبیات عرب که دفتری در ترجمه آثار عربی دارد زبان فارسی نیز باید با استفاده از ترجمه به معرفی بخش‌های مهمی از فرهنگ و ادبیات فارسی پردازد و با معرفی فارسی به مخاطبان زمینه ساز فراگیری آن را فراهم کند. این کار نیازمند تشکیل یک گروه قوی و توانمند از اساتید ادبیات فارسی و پژوهش‌گران تطبیقی و مترجمان زبردست در قالب یک نهاد رسمی ترجمه است.

نشر این آثار در جوامع ادبی و استفاده هدفمند از پتانسیل نمایشگاه‌های معتبر کتاب در معرفی این آثار بسیار مهم است.

در این گزینش بی‌شک باید به جامعه هدف توجه ویژه داشت. روحیات جامعه اروپایی و آمریکایی با روحیات جوامع اسلامی یا کشورهای شرق آسیا و یا آفریقا متفاوت است. طبیعتاً باید متونی گزینش شود که میزان پذیرندگی و تاثیرگذاری آن در جامعه مدنظر حداکثری باشد.

مدرن سازی آموزش و استفاده از فضای آموزش الکترونیک

دهه‌های متمادی است که اصطلاح آموزش الکترونیک مورد استفاده و پژوهش متولیان آموزش و پرورش قرار گرفته است. استفاده از امکانات آموزش الکترونیک و طراحی نرم‌افزارهای فراگیری زبان فارسی برای گذشتن از محدودیت‌های زمانی، مکانی و حتی فرهنگی ضروری است. زبان فارسی با حمایت نهادهای دولتی می‌تواند بار دیگر به جایگاه گذشته خود (حداقل در منطقه) دست یابد. تعامل و داد و ستدهای آموزشی با کمک رایزنی‌ها، بهره‌گیری از امکانات آموزشهای مجازی و ایجاد طرح‌های مشابهی چون edx و coursera که به صورتی موفق و کاملاً معتبر با همکاری بهترین دانشگاه‌های جهان آموزشهای مجازی را ارائه می‌دهند از جمله این روش‌ها هستند.

برنامه آموزشی edx که در قالب سایت و نرم افزار وجود دارد با هدف ترویج آموزش مجازی در سطح عالی و با همکاری دانشگاه‌ها و بهره‌گیری از مطرح‌ترین استادان هر رشته به ارائه جدیدترین مبانی و تحقیقات آن رشته از جمله ادبیات و زبان می‌پردازد.

با بهره‌گیری از این قالب می‌توان به زبان آموزان فرصت داد تا با شرکت در این کلاس‌ها گواهی نامه معتبری از دانشگاه‌های معتبر ایران دریافت کنند. در برنامه مذکور دو طرح رایگان و پولی وجود دارد. در طرح رایگان می‌توان بدون پرداخت از تمام کلاس‌ها که به صورت ویدئو ضبط شده و هم چنین زیرنویس همزمان صحبت‌های آنها است استفاده کرد اما اگر خواستار دریافت گواهی نامه پایان دوره باشیم باید حدود پنجاه دلار برای ارسال آن به یکی از پیام رسان‌های مجازیتان پرداخت کنیم.

برای این طرح کافیت با همکاری چند مرکز به تولید محتوای الکترونیک پرداخت و آن را به علاقه‌مندان در سرتاسر جهان ارائه کرد. طبیعی است استفاده از فضای حرف‌های، استادان توانمند و ... همگی در ایجاد انگیزه بیشتر موثر است. علاوه بر یک برنامه تحقیقی جدی می‌توان از ظرفیت‌های عمومی تر فضای مجازی نیز بهره برد.

بهره‌گیری از سایت‌های آموزش زبان فارسی

اکنون تعداد محدودی از سایتها وجود دارند که به ارائه آموزش زبان فارسی میپردازند. این سایتها نیز کمتر شکل تخصصی دارند و معمولاً به تدریس بیشتر زبانهای دنیا با محتوای مشابهی که در هر زبان ترجمه شده است میپردازند. (مانند سایت گوته). در سایتهای آموزش زبان معمولاً دورههای مقدماتی به صورت رایگان برگزار میشود و دورههای پیشرفته با پرداخت پول.

در زبان فارسی نیز میتوان با طراحی سایتهای تخصصی به ارائه سطوح مختلف آموزش زبان فارسی پرداخت. این طراحی‌ها می‌تواند در قالب تعاملات زبانی به انجام برسد. یکی از نمونه‌های آن برنامه مشترک میان آموزش و پرورش چین و آمریکا است. آنها با طراحی نرم‌افزاری به نام جهان فراموش شده (همراه با برگزاری سه روز کارگاه برای آشنایی معلمان برای استفاده و ارزیابی نتایج یادگیری در طی دو ترم) به تدریس زبان انگلیسی به چینی‌ها می‌پردازند (با وجود آنکه زبان انگلیسی به عنوان زبان بین‌المللی تثبیت شده است همچنان برای ارتقای یادگیری آن تلاش می‌شود).

بهره‌گیری از فضای تبلیغاتی مجازی

نخستین امر در ترویج و گسترش هر زبان، تبلیغ و معرفی آن و انگیزه‌مند کردن فراگیران نسبت به یادگیری آن است. با توجه به اینکه زبان فارسی کمتر با اهداف مشابهی یادگرفته می‌شود که زبان‌هایی چون انگلیسی و فرانسه یاد گرفته می‌شوند توجه به هدف و انگیزه یادگیری آن اهمیت بسیار دارد. از لحاظ روانی هرچه میزان در معرض قرار گرفتن^۵ با یک داده بیشتر باشد امکان علاقه‌مندی به آن و یا پیگیری و باور آن بیشتر می‌شود. استفاده از اشکال مختلف تبلیغ در فضای مجازی و تکریم زبان فارسی و فرهنگ ایرانی، پرداختن به ابعاد فرهنگی ایران بزرگ، اهمیت نقش ایران در خاورمیانه، ادبیات پردامنه فارسی، عرفان، استفاده از حظ بصری و نشان دادن هنرهای مرتبط با زبان فارسی چون خط و نقاشی خط، سینمای ایران...

تعیین مخاطب مورد تبلیغ بسیار مهم است زیرا هر یک از این زمینه‌ها در میان ملتی طرفدار بیشتری دارد. مثلاً کشورهای اردو زبان به عرفان و شعر ایرانی (به‌خصوص به واسطه اشعار فارسی اقبال لاهوری) علاقه دارند در میان اروپاییها و امریکاییها برخی شعرای فارسی و شخصیت‌های سینمای ایران، در کشورهای عربی فرهنگ مشترک، رفت و آمدها و ادبیات فارسی ... اهمیت بیشتری دارد.

تاکید بر شباهت‌های زبان فارسی با گروه بزرگی از زبان‌های مطرح دنیا که سبب سهولت یادگیری آن می‌شود و تاکید بر تفاوت فراوان میان زبان فارسی به عنوان یکی از مهم‌ترین زبان‌های آسیایی با سایر خانواده‌های زبانی. تبلیغات نیز مانند تولید محتوا باید بسیار هدفمند، به روز، جذاب و برانگیزاننده باشد و توسط گروهی از روان‌شناسان زبان، مربیان زبان و مهندسان فناوری به انجام برسد.

برای مثال وقتی عبارت یادگیری زبان چینی را جستجو می‌کنید با انبوهی از سایت‌هایی روبه‌رو می‌شوید که مزایای یادگیری زبان چینی را برمی‌شمارند و یا مقالاتی که به بحث گسترش زبان چینی و اهمیت این زبان با رویکردی محققانه پرداخته‌اند؛ حال آنکه همین عبارت را اگر به فارسی جستجو کنید مطالب بسیار پراکنده، غیرتبلیغی و ناهدفمند است.

تاکید بر مزایای یادگیری زبان فارسی و امکان بهره‌مندی از مزایای بازار ایران (که با وجود تحریم‌های گسترده همچنان جزء سی قدرت اقتصاد دنیاست)، طرح‌های حمایتی و بورسیه‌های تحصیلی برای کسانی که به سطح مطلوبی از فارسی دست یافته‌اند نیز از سایر طرح‌های این چینی است.

۲- انگیزش

در این بخش توجه بیشتر ما بر متقاعد کردن علاقه‌مندان به یادگیری زبان دوم یا سوم به فراگیری زبان فارسی است.

۱-۲. ادبیات فارسی، سینما و هنر و نقش انگیزشی آنها

دهه‌های متمادی عدم استفاده از ادبیات در روند آموزش زبان امری چالش برانگیز میان محققان آموزش زبان بود اما در سال‌های اخیر اکثر متخصصان این

حوزه بر اهمیت و ضرورت استفاده از ادبیات در امر آموزش زبان اذعان دارند. ادبیات فارسی یکی از ذخایر شگفت آور و غنی فرهنگ ایرانی است. همانطور که آلمانی‌ها با استفاده از فلسفه می‌کوشند علاقه‌مندان به آن را به یادگیری آلمانی ترغیب کنند ما نیز می‌توانیم با معرفی مفاخر فارسی زبان علاقه‌مندان به ادبیات را که بی‌شک جامعه گسترده‌ای هستند به یادگیری زبان فارسی ترغیب کنیم.

جایگاه ادبیات کلاسیک فارسی و نخبگان ادبی ما مسئله‌ای مورد اتفاق است. به لطف پژوهش‌های شرق شناسی امروزه ادبیات فارسی جایگاه و اهمیت روشنی در میان ادبیات‌های معتبر دارد (و این تا حدودی هزینه مطالعه و معرفی آن را می‌کاهد). اگرچه رشته آکادمیک زبان و ادبیات فارسی با وجود تحولات فراوان همچنان به شکل سنتی و بدون توجه به جنبه‌های تجاری‌سازی و سودآور و به عبارتی «صنعتی سازی فرهنگی» تدریس می‌شود.

معرفی و تبلیغ ادبیات فارسی، ارتباط علمی با مراکز پژوهشی و دانشگاهی، فعالیت در سایت‌های تخصصی آموزش زبان همگی گام‌هایی در انگیزه‌مند کردن افراد برای یادگیری زبان فارسی است.

ادبیات از دو جنبه گسترش و بهبود آموزش زبان فارسی قابل تامل و بررسی جدی است.

انتخاب متون ادبی برجسته، سطح بندی متون ادبی، معرفی تاثیر و تاثرات ادبیات فارسی در ادبیات سایر ملل، معرفی و توضیح افسانه‌ها، اسطوره‌ها، ادبیات فولکلور و ... همگی می‌تواند در جهت انگیزه‌مند کردن فراگیران مورد استفاده قرار گیرد.

می‌توان اهمیت استفاده از ادبیات را در فرایند آموزش زبان در سه جنبه مور بررسی قرار داد.

نخست می‌توان به بررسی اهمیت زبان شناختی ادبیات پرداخت. ادبیات با معرفی انواع لحن‌ها و سبک‌های متفاوت از کاربرد زبان، فراگیرنده را با دامنه گسترده‌ای از ژانرهای زبانی آشنا می‌کند و این آشنایی سبب می‌شود تا فراگیرنده بتواند بین انواع مختلف، لحن و سبک‌های زبانی تفاوت قائل شود و قادر باشد تا بهترین انتخاب را در میان اختیارات نحوی و واژگانی انجام دهد.

این تفاوت‌های زبانی همگی دارای یک کارکرد ارتباطی و اجتماعی هستند این بدان معناست که یک پیام زبانی نه تنها در شکل و ظاهر و محتوا بلکه از لحاظ موقعیت ایراد شدن و زبان شناختی نیز باید درست باشد. (dnaznaS zedanreF ۷۹۹۱)

جنبه دوم بررسی نقش ادبیات از دیدگاه روش شناسی است. هر متن ادبی دارای چندین تفسیر است و بررسی هر یک از این برداشت‌ها و تفاسیر به ارتباط و تعامل بهتر میان زبان آموزان با یکدیگر و نیز با معلم کمک می‌کند.

تعامل یکی از بهترین تکنیک‌های رویکرد ارتباطی ۶ در آموزش زبان است. ادبیات می‌تواند به عنوان عاملی انگیزشی در فعال کردن زبان‌آموز در روند کلاس عمل کند.

ادبیات منبع بسیار غنی برای آشنا کردن فراگیرنده با فرهنگ زبان مقصد است. آشنایی فرهنگی یکی از معیارهای بسیار مهم در کاربرد بجا و درست زبان محسوب می‌شود.

جنبه سوم اهمیت ادبیات در برانگیختن احساس و انگیزه در فراگیرنده است. شاعر و نویسنده، راوی یک احساس شخصی و یا انسانی است؛ اگر فراگیرنده بتواند سخنان او را با تجربیات و احساسات خود پیوند بزند و از لحاظ عاطفی برانگیخته شود تمایل و علاقه بیشتری به تعامل با متن و برقراری ارتباط با آن دارد و در نتیجه آن را بهتر و عمیق تر فرا می‌گیرد.

بهره‌گیری از ظرفیت آموزش و پرورش

جامعه هدف در این برنامه از مخاطبان بزرگسال به مخاطبان نوجوان معطوف است. طرح زبان‌آموزی می‌تواند در قالب اردوهای کوتاه مدت برای دانش آموزان برای آشنایی و علاقه‌مند ساختن آنها انجام شود (شبه به اردوی وفاق ملی که با همکاری ایران و لبنان انجام می‌شود) و نیز در قالب گسترش طرح آموزش زبان فارسی در مدارس به عنوان زبان انتخابی سوم.

اجازه تبادل دانشجو میان آموزشگاه‌های زبان در ایران با آموزشگاه‌های خارج از ایران نیز یکی از راهکارهای عملیاتی در این زمینه است. در این طرح آموزشگاه‌های زبان خارجی می‌توانند دانشجویان خارجی را برای دوره‌های کوتاه چند هفته‌ای به ایران دعوت کنند که به خاطر ارزان بودن سفر به ایران هم برای آنها مقصدانه است و هم برای ایرانی‌های صرفه اقتصادی دارد. به عبارتی با استفاده از بازار زبان انگلیسی و فرانسه در ایران از این زمینه برای گسترش فارسی در کشورهای مورد نظر استفاده کنیم.

پژوهش‌های تطبیقی

ایجاد کارگروه‌های تخصصی به منظور بهره بردن از پژوهش‌های تطبیقی و راهکارهای زبان‌هایی که سابقه بیشتر پژوهشی در این موضوع دارند بسیار ضروری و بایسته است. فعالیت در دپارتمان‌های ادبیات، زبان‌شناسی و آموزش تطبیقی به رشد آموزش زبان فارسی و علاقه‌مند کردن پژوهش‌گران حوزه تطبیقی (که امروزه از شاخص‌ترین حوزه‌های مطالعاتی علوم انسانی است) کمک شایانی می‌کند.

امروزه چین جدی‌ترین جامعه پژوهشی در ادبیات تطبیقی را داراست و حتی گاهی در قالب مکتب ادبیات تطبیقی چینی از آن یاد می‌شود. چاپ مقالات در ژورنال‌های پربازید ادبیات تطبیقی یکی از راهکارهای مهم در معرفی ادبیات فارسی و علاقه‌مند کردن پژوهش‌گران تطبیقی به آن است.

نتیجه

در جهان پر رقابت امروزی، علاوه بر اقتدار اقتصادی و سیاسی قدرت فرهنگی که یکی از مولفه‌های آن اقتدار زبانی است به شدت مورد توجه اقتصادهای نوظهوری چون چین قرار گرفته است. برای آنکه زبان فارسی به جایگاه ممتاز خود در گذشته دست یابد ضروری است تا با یک برنامه ریزی مدون و با پشتوانه اقتصادی محکم به تبلیغات انگیزشی و تولید محتواهای مناسب و موثر روی آورد. امروزه آموزش زبان به عنوان یک رشته جدی همواره در حال به روزسازی متدهای آموزشی است. باید از ظرفیت‌های آموزش الکترونیک برای گسترش جامعه مخاطبان زبان فارسی به صورت جدی، هدفمند و برنامه‌ریزی شده بهره برد. پژوهش‌های نیازسنجی از مخاطبان باید به صورت مستمر و کاربردی انجام شود تا دغدغه و نیاز مخاطبان برای گروه مولفان آژفا مشخص باشد. تبادلات فرهنگی و زبانی با مدارس کشورهای دیگر راه بسیار مناسبی برای جذب مخاطبان نوجوان است. پژوهش‌های قوی در حیطه ادبیات تطبیقی که رویکردی بسیار مقبول در ادبیات است بایستی جدی گرفته شود. این مطالعات سبب معرفی زبان فارسی می‌شود و چون یک بعد آن به معرفی ادبیات غیرفارسی هم می‌پردازد از حالت تک فرهنگی خارج می‌شود و برای مخاطبان آن جامعه ادبی غیرفارسی نیز جذاب است.

برای گسترش مرزهای زبان فارسی و افزایش فراگیران آن سرمایه‌گذاری برای جذب و تولید محتوا امری بایسته است. تاکید بر جنبه غنی زبان ما یعنی ادبیات فارسی و معرفی مشاهیر ادبیات می‌تواند به عنوان یک عامل انگیزشی در جذب فراگیر سهم به سزایی داشته باشد اما همه این‌ها نیازمند عزم و اراده برای سرمایه‌گذاری فرهنگی خارج از مرزهای ایران است.

منابع

- احمدی، مهدی و غلامرضا محمدی (۱۳۹۳)، شناسایی و الویت بندی و تعیین عوامل موثر بر انگیزه‌ها و نیازهای گردشگری دفاع مقدس، مطالعات راهبردی بسیج، س ۱۷. ش ۶۵، صص ۱۴۰-۱۱۵
- باقری، زینب و جلال رحیمیان، (۱۳۹۷)، تحلیل محتوای متون درسی زبان فارسی از نظر تناسب با سن زبان آموزان، فناوری آموزشی، ج ۱۳، ش ۲، صص ۲۵۹-۲۶۸
- دبیرمقدم، محمد، مهری قره گزی و مهرداد اصغریپور (۱۳۸۹) بررسی صوری و ساختاری کتاب‌های آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان. طرح پژوهشی درون دانشگاهی. دانشگاه علامه طباطبائی.
- شریفی، حسن پاشا (۱۳۸۵)، سنجش انگیزه درونی و بیرونی پیشرفت و نگرش دانش آموزان مقاطع مختلف تحصیلی نسبت به مسائل آموزشی و سهم این متغیرها در تعیین پیشرفت تحصیلی آنان، نوآوری‌های آموزشی ش ۱۸. س ۵. صص ۲۰۲-۱۷۱
- مراد صحرایی، رضا (۱۳۹۱)، چشم انداز آموزش زبان فارسی به غیرایرانیان از منظر برنامه‌ریزی درسی، پژوهش‌های زبان شناسی، صص ۹۷-۱۱۳
- Murat Hişmanoğlu (۲۰۰۵) Teaching English Through Literature Journal of Language and Linguistic Studies, Vol. ۱, No. ۱
- Maley, A. ۱۹۸۹. "Down from the Pedestal: Literature as Resource" in *Literature and the Learner: Methodological Approaches*. Cambridge: Modern English Publications.
- Keller .JM MOTIVATIONAL. (۱۹۸۳). design of instruction, instructional design theories and models: an overview ph their current status : ۴۳۴-۳۸۳